HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

משמשת וראתה נדה אינה צריכה טבילה אבל בעל קרי גרידא מחייב לא תימא מברך אלא מהרהר ומי אית ליה לרבי יהודה הרהור והתניא בעל קרי שאין לו מים לטבול קורא קריאת שמע ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה ואוכל פתו ומברך לאחריה ואינו מברך לפניה אבל מהרהר בלבו ואינו מוציא בשפתיו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בין כך ובין כך מוציא בשפתיו אמר רב נחמן בר יצחק עשאן ר' יהודה כהלכות דרך ארץ דתניא (א)[1] והודעתם לבניך ולבני בניך וכתיב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע מכאן אמרו [ג][א] הזבים והמצורעים ובאין על נדות מותרים לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים לשנות במשנה וגמרא ובהלכות ובאגדות אבל בעלי קריין אסורים רבי יוסי אומר שונה הוא ברגיליות ובלבד שלא [ג] יציע את המשנה רבי יונתן בן יוסף אומר מציע הוא את המשנה ואינו מציע את (א) הגמרא רבי נתן בן [ד] אבישלום אומר אף מציע את הגמרא ובלבד שלא יאמר אזכרות שבו רבי יוחנן הסנדלר תלמידו של רבי עקיבא משום ר"ע אומר לא יכנס למדרש כל עיקר ואמרי לה לא יכנס לבית המדרש כל עיקר ר' יהודה אומר שונה הוא בהלכות דרך ארץ מעשה ברבי יהודה שראה קרי והיה מהלך על גב הנהר אמרו לו תלמידיו רבינו שנה לנו פרק אחד בהלכות דרך ארץ ירד וטבל ושנה להם אמרו לו לא כך למדתנו רבינו שונה הוא בהלכות דרך ארץ אמר להם אע"פ שמיקל אני על אחרים מחמיר אני על עצמי: תניא ר' יהודה בן בתירא היה אומר [ה] אין דברי תורה מקבלין טומאה מעשה בתלמיד אחד שהיה מגמגם למעלה מרבי יהודה בן בתירא אמר ליה בני פתח פיך ויאירו דבריך שאין דברי תורה מקבלין טומאה שנאמר [2] הלא כה דברי כאש נאם ה' מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה אמר מר מציע את המשנה ואינו מציע את הגמרא מסייע ליה לרבי אלעאי דאמר רבי אלעאי אמר ר' אחא בר יעקב משום רבינו הלכה מציע את המשנה ואינו מציע את הגמרא כתנאי מציע את המשנה ואינו מציע את הגמרא דברי רבי מאיר רבי יהודה בן גמליאל אומר משום רבי חנינא בן גמליאל זה וזה אסור ואמרי לה זה וזה מותר מ"ד זה וזה אסור כרבי יוחנן הסנדלר מ"ד זה וזה מותר כרבי יהודה בן בתירא [ו] אמר רב נחמן בר יצחק נהוג עלמא כהני תלת סבי כרבי אלעאי בראשית הגז כרבי יאשיה בכלאים כרבי יהודה בן בתירא בד"ת כרבי אלעאי בראשית הגז דתניא [ז] רבי אלעאי אומר [ב] ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ כרבי יאשיה בכלאים כדכתיב [3] (כרמך) לא תזרע [כרמך] כלאים [ח] רבי יאשיה אומר [ג] לעולם (ט) אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד כרבי יהודה בן בתירא בדברי תורה דתניא רבי יהודה בן בתירא אומר [ד] אין דברי תורה מקבלין טומאה כי אתא זעירי אמר בטלוה לטבילותא ואמרי לה בטלוה לנטילותא מאן דאמר בטלוה לטבילותא כרבי יהודה בן בתירא מאן דאמר בטלוה לנטילותא כי הא [י] דרב חסדא לייט אמאן דמהדר אמיא בעידן צלותא: תנו רבנן בעל קרי שנתנו עליו תשעה קבין מים טהור נחום איש גם זו לחשה לרבי עקיבא ורבי עקיבא לחשה לבן עזאי ובן עזאי יצא ושנאה לתלמידיו בשוק פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד תני שנאה וחד תני לחשה מאן דתני שנאה משום בטול תורה ומשום בטול פריה ורביה ומאן דתני לחשה [ה] שלא יהו תלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים אמר רבי ינאי שמעתי שמקילין בה ושמעתי שמחמירין בה [ו] וכל המחמיר בה על עצמו מאריכין לו ימיו ושנותיו אמר ריב"ל מה טיבן של טובלי שחרין מה טיבן הא איהו דאמר בעל קרי אסור בדברי תורה הכי קאמר מה טיבן בארבעים סאה אפשר בתשעה קבין מה טיבן בטבילה אפשר בנתינה אמר רבי חנינא גדר גדול גדרו בה דתניא מעשה באחד שתבע אשה לדבר עבירה אמרה לו ריקא יש לך ארבעים סאה שאתה טובל בהן מיד פירש אמר להו רב הונא לרבנן רבותי מפני מה אתם מזלזלין בטבילה זו אי משום צינה אפשר במרחצאות אמר ליה רב חסדא [ס] וכי יש טבילה בחמין אמר ליה רב אדא בר אהבה קאי כוותך רבי זירא הוה יתיב באגנא דמיא בי מסותא אמר ליה לשמעיה זיל ואייתי לי תשעה קבין ושדי עלואי אמר ליה רבי חייא בר אבא למה ליה למר כולי האי והא יתיב בגווייהו אמר ליה כארבעים סאה מה [ח] ארבעים סאה בטבילה ולא בנתינה אף [ט] תשעה קבין בנתינה ולא בטבילה רב נחמן תקן חצבא בת תשעה קבין כי אתא רב דימי אמר רבי עקיבא ורבי יהודה גלוסטרא אמרו לא שנו אלא לחולה לאונסו אבל לחולה המרגיל ארבעים סאה אמר רב יוסף אתבר חצביה דרב נחמן כי אתא רבין אמר [ק] באושא הוה עובדא

בקילעא

(מ) **משמשת וראתה נדה.** דטומאת קרי קדמה וכשראתה הקרי ראויה היתה לטבול מיד: **לא כ"ש.** דלא אתיא טומאת נדה שהיא אחרונה ומפקעה לטבילה שנתחייבה בה כבר: **אלא לאו רבי יהודה.** קתני להודיעך דאפי' היכא דקדם הקרי אתיא טומאת נדה ומפקעה טבילה דאין טבילה אלא המטהרת ואי לרבי יהודה לית ליה תקנת עזרא למה ליה לאשמעינן בהא כל בעלי קריין נמי לא בעו טבילה לדברי תורה הלכך על כרחך דוקא קתני לה: **לא תימא.** במתני' מברך אלא מהרהר: **עשאן ר' יהודה.** לברכת המזון: **כהלכות ד"א.** שמותר לשונן בעל קרי כדבריו: **מה להלן באימה.** דכתיב וירא העם וינועו וגו' (שמות כ): **מכאן אמרו.** כל הטמאים מותרים בתורה שאף הם יכולים להיות באימה וברתת אבל בעל קרי אינו אלא מתוך קלות ראש וחוות הדעת: **ובועלי נדות.** אם טבלו (ס) לקריין לדברי תורה הטבילה אינה עולה להם לטהרם מטומאת בועל נדה שהיא שבעת ימים אבל לתקנת עזרא עולה להם כדתנן במתניתין (נ) זב שראה קרי ונדה כו' צריכין טבילה: **ברגיליות.** במשניות השגורות בפיו שהוא מוציאן מפיו במרוצה ואין צריך להאריך בהן: **שלא יציע.** בטעמי פירושיהן: **ואינו מציע את המדרש** גרסי'. מפני שצריך הוא תמיד להזכיר בו את הפסוקים שהוא דורש: **אזכרות.** שבמקראות הנדרשים: **לא יכנס למדרש כל עיקר.** לא להציע ולא לשנות אבל לבית המדרש הוא נכנס ושותק: **הלכות דרך ארץ.** כגון דרכן של ת"ח שהיא ברייתא (ס) ופרק בן עזאי הנותן ארבעה דברים אל לבו (ע): **מגמגם וקורא.** בעל קרי היה: נראה בעיני דה"ג **א"ר אלעאי הלכה כו'.** ולא גרסינן מסייע ליה: **משום רבינו.** רב: **כי הנך תלת סבי.** וכולהו לקולא: **אינו נוהג אלא בארץ.** בשחיטת חולין יליף טעמא בפרק הזרוע: **חטה ושעורה וחרצן.** שלשתן במפולת יד דהוו להו כלאי זרעים וכלאי הכרם כאחת: **לטבילותא.** דבעלי קריין: **חד תני.** דבן עזאי לחשה לתלמידים: **משום בטול פריה ורביה.** שהיו נמנעים מתשמיש מפני טורח הטבילה: **שמקילין בה.** במרחצאות או בנתינת תשעה קבין: **שמחמירין בה.** בארבעים סאה: **של טובלי שחרין.** בעלי קריין הטובלין שחרית: **והא איהו אמר כו'.** לעיל בריש שמעתין (פ): **אפשר בנתינה.** תשעה קבין ואע"ג דלא תנא לקמן אלא בחולה (ב) סתם תלמידי חכמים חולים הם כדאמר במסכת נדרים (דף מט:) כמאן מצלינן אקירי ואמריעי כרבי יוסי. קצירי חולין מריעי רבנן: **גדר גדול גדרו.** במה שהצריכו בארבעים סאה: **שתבע אשה.** אותה אשה פנויה היתה וחכמים גזרו על היחוד אף על הפנויה (צ): **אתם מזלזלים.** לנהוג כרבי יהודה בן בתירא: **אפשר במרחצאות.** חמין: **קאי כוותך.** דבעי טבילה זו במקוה כשאר טבילות: **באגנא דמיא.** גיגית: **תקן חצבא.** ליתן מים לתלמידים עליהם שחרית קודם קריאת התורה: **לא שנו.** דסגי בנתינה אלא בחולה שראה קרי לאונסו: **המרגיל.** וממשיך את הקרי עליו שמשמש מטתו: **אתבר חצביה.** אינו צריך לנו דחולה לאונסו לא שכיח:

בקילעא

עין משפט נר מצוה

מה א מיי' פ"ד מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יח טוש"ע או"ח סימן פח:

מו ב מיי' פ"י מהלכות בכורים הלכה א סמג עשין קמג טוש"ע י"ד סי' שלג סעיף א:

מז ג מיי' פ"ח מהלכות כלאים הלכה יג [ופ"ה הל' ב] סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רצו סעיף א:

מח ד מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ח ופ"ד מהל' תפלה הל' ד [ה] (ופ"א מהל' ברכות הל' ט) ופ"י מהל' ספר תורה הל' ח סמג עשין יח טוש"ע א"ח סי' פח טוש"ע י"ד סי' רפב סעיף ט:

מט ה מיי' פ"ה מהלכות דעות הל' ד ופ"ד מהלכות תפלה הלכה ד [ופכ"א מהל' איסורי ביאה הל' יא] סמג לאוין פא טוש"ע או"ח סי' פח וסי' רמ סעיף א ואה"ע סימן כה סעיף ב:

נ ו טור א"ח סי' רמא:

נא ז שו"ע י"ד סימן רא סעיף עה:

ח [מיי' פי"א מהל' איסו"ב הל' טו טוש"ע יו"ד סי' רא סעי' א]:

נב ט טור א"ח בב"י סי' פח:

◆

רבינו חננאל

רבי יוסי אומר שונה היא ברגיליות. פירוש, דבר שהוא רגיל לשנות בו. **ובלבד שלא יציען.** פירוש, שלא ילמד לאחרים כשהוא בעל קרי. ודבר זה אנו למדין מקל וחומר מסיני אם ללמוד אסור, ללמד לא כל שכן. **ר' יהודה אומר שונה הוא בהלכות דרך ארץ.** פירוש מסכתא קטנה ושמה דרך ארץ ומותר לשנות בה. **תניא ר' יהודה בן בתירה אומר אין דברי תורה מקבלין טומאה.** והאידנא קיי"ל כר' יהודה בן בתירה דאמר ליה לההוא תלמיד דהוה מגמגם וקורא מלמעלה מר' יהודה בן בתירא, א"ל פתח פיך ויאירו דבריך שאין דברי תורה מקבלין טומאה, שנאמר הלא כה דברי כאש, מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינם מקבלים טומאה, וקיי"ל כר' יהודה בן גמליאל דאמר משום ר' חנניא בן גמליאל זה וזה מותר, ומותר להציע המשנה והמדרש. ובתר הני כולהו אמר רב נחמן בר יצחק נהוג עלמא כתלת סבי, כר"י בן בתירא שאין דברי תורה מקבלין טומאה. והא דזעירא דבטלוה לטבילותא מסייע ליה לרב נחמן בר יצחק דאמר נהוג עלמא בדברי תורה כר"י בן בתירא, וה"מ בדברי תורה אבל בתפלה עד שירחץ. **לא שנו אלא חולה לאנסו.** פי', שראה קרי באונס שלא בתשמיש, אבל חולה המרגיל שראה קרי מחמת תשמישו, אינו נטהר אלא במ' סאה של מקוה.

מסורת הש"ס

א) [מ"ק טו.], **ב)** תוספתא פ"ב הי"ב, **ג)** [בערוך ערך לע פי' שלא ילמד לאחרים ודבר זה אנו לומדין מק"ו מסיני אם ללמוד אסור ללמד לכ"ש], **ד)** [עיין תוספות יומא לא: ד"ה דלא ותוס' כתובות קד: ד"ה שני], **ה)** [עי' תוס' ב"ק פ"ב: ד"ה אתא], **ו)** חולין קלו., **ז)** שם: וקלח., **ח)** קדושין לט. חולין פב: קלו: בכורות נד., **ט)** [עי' ברש"י קדושין לט. ד"ה לא קי"ל וכו' וטעמיה דרבי יאשיה לא ידענא וכו' ועי' תוס' בקדושין שם ובכורות נ"ד. סד"ה דגן ובתוס' חולין פב: ד"ה ולאפוקי מה שכתבו בזה], **י)** לעיל טו., **כ)** [תענית יג.], **ל)** [גי' הערוך באישא הוה בקילעא דר' הושעיא וכו'. באישא פי' חולה]., **מ)** [כל זה וגם ד"ה לכ"ש וגם ד"ה אלא לאו שייכים לסוף ע"ב דלעיל בסמוך], **נ)** [לקמן כו.], **ס)** [ד"א זוטא פ"א], **ע)** [ד"א רבה פ"ג], **פ)** [דף כא:], **צ)** [סנהדרין כא:],

◆

תורה אור השלם

1. רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ: יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בֶּאֱמֹר יְיָ אֵלַי הַקְהֶל לִי אֶת הָעָם וְאַשְׁמִעֵם אֶת דְּבָרָי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל הָאֲדָמָה וְאֶת בְּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן: דברים ד ט-י
2. הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ וּכְפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע: ירמיהו כג כט
3. לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם: דברים כב ט

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מציע את (הגמ') תז"מ. ונ"ב גי' רש"י המדרש וכן בכל העמוד: **(ב)** רש"י ד"ה אפשר וכו' דלא תנא לה אלא בחולה. נ"ב בסמוך בסוף עמוד זה:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ובועלי נדות אם טבלו לקריין. עי' מ"ל פ"ג ה"ג מהל' ביאת המקדש:

◆

רב נסים גאון

מה ארבעים סאה בטבילה ולא בנתינה. פירשו בברייתא דשיעור מקוה שכשר לטבילה מ' סאה ואיתה להא ברייתא בפרק ערבי פסחים (דף קט) ובעירובין בפרק מבוי (דף יד): עזרא תיקן להן טבילה לבעלי קריין. זו אחת מי' תקנות שתיקן עזרא ומפרשא בבבא קמא בפ' מרובה (דף פב) ובגמ' דהקורא את המגילה עומד דבני מערבא (הלכה א):